

Szymczyk, Maciej

---

27 Kongres Międzynarodowego Stowarzyszenia Historyków Papiernictwa - Duszniki Zdrój 2004

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 50/1, 263-266

2005

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

27 KONGRES MIĘDZYNARODOWEGO STOWARZYSZENIA HISTORYKÓW PAPIERNICTWA – DUSZNIKI ZDRÓJ 2004

W dniach 03–10. 09 2004 r. odbył się w Polsce Kongres Międzynarodowego Stowarzyszenia Historyków Papieru (*IPH – International Association of Paper Historians*).

IPH zostało utworzone w 1959 r. w Bambergu w Niemczech przez ludzi związanych z badaniami dziejów papieru i papiernictwa. W czasie trwającej już cztery i pół dekady działalności, *IPH* rozwinęło się w organizację skupiającą profesjonalistów i pasjonatów, historyków przemysłu, historyków sztuki, konserwatorów papieru, a nawet artystów, którzy za tworzywo obrali papier. Dzięki aktywnej działalności członków *IPH*, historia papieru zyskała należną jej rangę, stając się ważną nauką pomocniczą. Odbywające się co dwa lata Międzynarodowe Kongresy *IPH* stały się forum wymiany doświadczeń w zakresie badań dziejów papieru oraz jego roli w rozwoju cywilizacji.

Polscy uczeni od szeregu lat uczestniczą w pracach *IPH*. Honorową członkinią tej organizacji była doc. dr hab. Jadwiga Siniarska-Czaplicka (1913–1986) z Łodzi. Od lat czołowym ośrodkiem w zakresie badań dziejów papiernictwa w Polsce jest Muzeum Papiernictwa w Dusznikach Zdroju, które gościło uczestników tegorocznego kongresu¹.

Historycy papiernictwa planowali obrady w Dusznikach już w 2000 r., jednak tragiczna powódź na Ziemi Kłodzkiej z lipca 1998 r., która wyrządziła w muzeum poważne straty, zmusiła do przesunięcia spotkania o 4 lata. Komisarzem 27 Kongresu *IPH*, odpowiedzialnym za koordynację prac organizacyjnych została dyrektor muzeum – Bożena Schweizer-Makowska. Patronat nad Kongresem przyjęło Ministerstwo Kultury oraz Marszałek Województwa Dolnośląskiego.

Kongres składał się z dwóch części – pierwsza w dniach 3–7 września odbywała się w Dusznikach Zdroju, a druga 8–10 września w Krakowie.

Obrady części dusznickiej prowadzone były w udostępnionym przez miejscowy Urząd Miasta zabytkowym Dworku Chopina, w którym w 1826 r. dwukrotnie koncertował przebywający na kuracji u tutejszych wód Fryderyk Chopin. Część oficjalną otworzyły powitalne wystąpienia wicemarszałka Województwa Dolnośląskiego Andrzeja Pawluszka, burmistrza Dusznik Zdroju Bolesława Krawczyka oraz dyrektor Muzeum Papiernictwa Bożeny Schweizer-Makowskiej.

W sesjach referatowych przedstawione zostały wyniki badań historyków papiernictwa z wielu krajów europejskich oraz z Izraela i USA. Łącznie wygłoszono 25 referatów i prezentacji (19 w Dusznikach Zdroju, 3 we Wrocławiu, 2 w Krakowie i w 1 Velkich Losinach w Republice Czeskiej): Gottfried Schweizer (Austria): *450 lat papiernictwa w Dusznikach Zdroju*²; Adriaan K a r d i n a a l, Ellen v a n d e r G r i j n (Holandia): *Papier jako dowód historyczny*; Agnieszka H e l m a n - W a ż n y (Polska): *Tybetańskie rękopisy historyczne źródłem wiedzy o dziejach papiernictwa w Azji Środkowej*; Izhar N e u m a n n (Izrael): *Surowce*

**27th IPH CONGRESS
3rd - 10th SEPT. 2004
DUSZNIKI ZDRÓJ - KRAKÓW**

papiernicze wytwarzane w Izraelu na przełomie XI i XII w. w świetle analizy dokumentów; Alan Godfrey Crocker (Wielka Brytania): Patenty Matthiasa Kopsa³; Hans-Peter Jaraczewski (Niemcy): Dawne zakłady koncernu Feldmühle na terenie Polski; Maria José Ferreira dos Santos (Portugalia): Pierwsze muzeum papiernictwa w Portugalii; Claire Bustarret (Francja): Dokumentacja ikonograficzna dwudziestowiecznych filigranów francuskich; Maja Mejsner (Polska): Najnowsza książka Macieja Szymczyka „150 lat H. Füllner, Fampa, Beloit Poland, PMPoland”; Wiesław i Małgorzata Faberowie (Polska): Dzieło sztuki w konserwacji – prezentacja wystawy; Richard Sedlacek (Czechy): Historia Młyna Papierniczego Velke Losiny; Mieczysława Chmielewska (Polska): Dokument herbowy Gregora i Georga Kretschmerów; Rainer Sachs (Niemcy/Polska): Nieśląscy papiernicy na Śląsku; Małgorzata Grocholska (Polska): Ochrona zbiorów od XIX do XX wieku, przegląd technik konserwacyjnych; Anna-Grethe Rischel (Dania): Innowacje technologiczne i poprawa jakości. 250 lat produkcji papieru z masy włóknistej ze szmat w Danii i Europie; Józef Dąbrowski (Polska): Papier jako dowód historyczny; Karl Pichol (Niemcy): 160 lat wykorzystania ścieru do wyrobu papieru⁴; Frieder Schmidt (Niemcy): Międzynarodowa bibliografia historii papiernictwa; Stefan Feyerabend (Niemcy): Wytłaczanie znaków wodnych na maszynie papierniczej; Georg Dietz (Hollandia): prezentacja – Albert Elen: Projekt klasyfikacji filigranów; Elaine Koretsky (USA): Tradycyjne formowanie arkuszy na świecie w latach

1976–2002; Sidney K o r e t s k y (USA): *Chińska ekspedycja IPH w 1999 r.*; Andrzej B a r a ń s k i (Polska): *Problemy stabilności papieru w przeszłości i przyszłości*; Tomasz Ł o j e w s k i (Polska): *Model określania kwasowości zbiorów: polskie biblioteki*⁵.

Referaty wygłoszone w czasie Kongresu *IPH* w Polsce będą opublikowane w Księdze Kongresowej *IPH Congress Book* (opracowywanej przez Muzeum Papiernictwa), której druk zostanie ukończony w połowie 2005 r.

Ważnym wydarzeniem 27 Kongresu *IPH* było posiedzenie ogólne, członków tej organizacji (5 września), podczas którego odbyły się wybory jej nowego prezesa. W miejsce ustępującego dr Alberta Elena z Holandii, prezesem został Polak – dr Józef Dąbrowski z Łodzi.

Dusznicką część kongresu organizatorzy wzbogacili licznymi atrakcjami, z których najważniejszą było zwiedzanie zabytkowego młyna papierniczego z 1605 r. – siedziby Muzeum Papiernictwa. Oprócz ekspozycji prezentujących dzieje papieru i papiernictwa, goście obejrzeli wystawę artystycznej książki oraz wzięli udział w pokazie ręcznego czerpania papieru. Drugiego dnia po zakończeniu obrad, uczestnikom kongresu pokazano Bazylikę w Wambierzycach. Trzeciego dnia zorganizowano wycieczkę do zaprzyjaźnionego muzeum papiernictwa w Velkich Losinach w Republice Czeskiej. Czwarty dzień uczestnicy spędzili we Wrocławiu, gdzie obejrzeli dwie wystawy: w Archiwum Państwowym – *Najstarsze i najciekawsze archiwalia Dolnego Śląska*, a w Zakładzie Narodowym im. Ossolińskich ekspozycję poloników – zabytków piśmiennictwa. Dyrektor tej instytucji, dr Adolf Juzwenko, przybliżył gościom dzieje ZNiO, jego zbiory oraz rolę w staraniach o zachowanie świadomości narodowej Polaków. We wrocławskim Muzeum Narodowym uczestnicy kongresu spotkali się na koktajlu z przedstawicielami władz Województwa Dolnośląskiego, po czym zwiedzili Panoramę Racławicką i wrocławską starówkę. Część dusznicką zakończyło wieczorem 7 września spotkanie z władzami lokalnymi, podczas którego dyrektor Muzeum Papiernictwa – Bożena Schweizer-Makowskiej – w uznaniu wybitnych zasług dla rozwoju Dusznik Zdroju nadano tytuł Honorowego Obywatela Miasta. Imprezę uświetnił recital fortepianowy japońskiej artystki Miku Omine – uczennicy prof. Palecznego.

Z kolei podczas krakowskiej części 27 Kongresu *IPH* uczestnicy gościli w Bibliotece Jagiellońskiej, a w Pracowni Ochrony Chemicznej Zasobów Archiwalnych i Bibliotecznych Uniwersytetu Jagiellońskiego wysłuchali referatów na temat problemów stabilności i kwasowości papierów. W Archiwum Miasta Krakowa obejrzeli najcenniejsze dokumenty miejskie. Pobyt w Krakowie również przewidywał wiele atrakcji, m. in. zwiedzanie starówki i Wawelu, krakowskich muzeów – Collegium Maius, Muzeum Czartoryskich, Centrum Sztuki i Techniki Japońskiej oraz kopalni soli w Wieliczce. Część drugą zakończyła uroczysta kolacja w pałacu w Niepołomicach.

Kongres *IPH* po raz pierwszy został zorganizowany w kraju Europy Wschodniej. Oprócz prezentacji wyników swych badań oraz wymiany doświadczeń, historycy papiernictwa mieli okazję poznać część Polski.

Należy mieć nadzieję, że spotkanie to przyczyni się do większego zainteresowania tradycjami Polski w zakresie historii papieru i papiernictwa, czego efektem będą szersze badania dziejów tej dziedziny wytwórczości, której korzenie w naszym kraju sięgają schyłku średniowiecza⁶.

Przypisy

¹ Albert E l e n : *Międzynarodowe Stowarzyszenie Historyków Papieru obraduje w Polsce*. „Przegląd Papierniczy” 2004 nr 8 s. 415–416.

² Prof. Schweizer przedstawił zarys dziejów dusznickiego papiernictwa. Pierwszą znaną datą w dziejach produkcji papieru w tej miejscowości jest rok 1562 r. Dzisiejsza papiernia pochodzi z 1605 r. , a wybudowano ją na miejscu młyna zniszczonego przez powódź w 1601 r.

³ Papiernicy w Europie od wieków borykali się z trudnościami ze zdobywaniem surowców. Do końca XVIII w. do tego celu stosowano włókna pozyskiwane ze szmat lnianych i konopnych. Wynalazek Anglika Matthiasa Kopsa pozwolił wytwarzać papier również ze słomy.

⁴ W XIX w. najważniejszym surowcem papierniczym stało się drewno. Mogło to nastąpić dzięki wynalazkowi Saksończyka – Gottloba Kellera, który rozdrobnił drewno na ścier i przed 160 laty wyprodukował z niego papier.

⁵ Ogromnym zagrożeniem dla trwałości papieru jest jego kwasowość. Wskutek tego wiele książek wydanych w XIX i XX w. znajduje się w bardzo złym stanie, stąd energiczne zabiegi o ich odkwaszenie.

⁶ Produkcja papieru w Królestwie Polskim została zapoczątkowana w 1491 r. w podkrakowskim Prądniku Czerwonym.

Maciej Szymczyk
Muzeum Papiernictwa
w Dusznikach Zdroju

SESJA NAUKOWA
PT. „ROŚLINNE ŚRODKI ODURZAJĄCE
W XIX-WIECZNEJ NAUCE POLSKIEJ”
(WARSZAWA, 20 PAŹDZIERNIKA 2004)

W dniu 20 października odbyła się w Warszawie, w Instytucie Historii Nauki PAN, sesja naukowa pt. *Roślinne środki odurzające w XIX-wiecznej nauce polskiej*, zorganizowana przez Sekcję Historii Chemii i Farmacji.